LIZER

AN

OTROU 'N ESKOB SANT-BRIEG HA LANDREGER

D'ar Velelen ha d'ar Gristenien eus e Eskopti

Ha gourc'hemennou ar C'hoareiz

evit an bloavez 1934 goude donidigez Hon Salver

Ar C'hrist a zo deut war an douar ha graet e labour a-beurz Doue

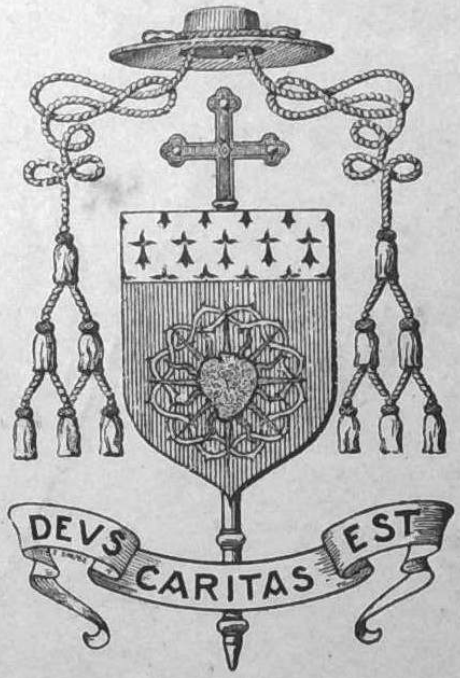

GWASKOU BREIZEK
SANT-BRIEG
Ti-Moullerez an Otrou 'n Eskob
1934

LIZER

AN

Otrou-n-Eskob Sant-Brieg ha Landreger

D'ar Veleien ha d'ar Gristenien eus e Eskopti

HA GOURC'HEMENNOU AR C'HOAREIZ

EVIT AN BLOAVEZ 1934 GOUDE DONIDIGEZ HON SALVER

Ar C'hrist a zo deut war an douar ha graet e labour a-beurz Doue

FRANÇOIS-JEAN-MARIE SERRAND

Dre drugare Doue ha beli Hon Tad Santel ar Pab,
Eskob Sant-Brieg ha Landreger.

D'AR VELEIEN HA D'AR GRISTENIEN EUS HON ESKOPTI

Peuc'h ha bennoz a-beurz Jezus-Krist, Hon Otrou

HON BREUDEUR KER,

1933 ac'h eo bloavez an naontek kantvet deiz ha bloaz eus ar brasa misteriou ac'h eo bet biskoaz en em diskouezet ennê karantez Doue evit an den. An Tad Santel ar Pab en deus bet ar vadelez da zigas d'imp da sonj anezo gant kalz a breder en eul lizer skrivet ar 6 a viz Genver eus ar bloaz-ze 1933. Dre al lizer-ze, e roe d'ar bed katolik gras kaer ar Jubile. Silaouet ar pez a lavar : e lizer a zo berr, a zo kaer ha n'ez eus ger ebet enna da goll. Nag a draou tal-

voudek a zigas d'imp da sonj e zo bet c'hoarvezet beza zo 1900 vloaz ! : Sakramant an Aoter savet e-pad ar Goan diweza — Pask kenta an Ebestel — Urz ar velegize roet d'ezo raktal goude dre ar c'homzou-man : grit ar pez am eus graet dre sonj evidon — Pasion ar C'hrist hag e varo war ar groaz evit silvidigez ar bed — ar Werc'hez, ouz troad ar groaz, lakaet da vamm war an pud holl — Hon Salver savet eus e vez eus a varo da veo, o rei d'imp evelse ar skouer eus ar pez a c'hoarvezo ganimp deiz ar varn jeneral — Ar galloud roet d'an Ebestel da bardona ar pec'hejou — Ar beli roet hepken da Sant Per ha dreizan d'ar Pibien war e lerc'h war an Iliz a-bez — Hon Salver pignet d'an Neuvou — Ar Spered Santel diskennet war an Ebestel deiz ar Pentekost — Al labour graet gant an Ebestel da astenn ar feiz kristen war ar bed holl hag o frezegerez leun a frouez en holl broiou anaveet. Nag a draou, Hon Breudeur Ker, hag eman dreist galloud an den komz anezo vel m'eo dleet ! Nag a c'hrasou kaer ! Ha penaoz eta Hon Tad Santel ar Pab, en eur verka d'imp en eur blokad evit ma welfomp anezo gant eun tôl lagad, an holl neventiziou c'hoarvezet beza zo 1900 vloaz, penaoz en dije gallet tremen hep pedi ar bed holl da unani e vouez gant e hini evit trugarekât an Aotrou Doue ? Ha trugarekait anezan evel m'en deus c'hoant da veza trugarekaet, da lavarout eo, en eur gemer eleiz hon daouarn eus tenzor an induljansou en deus digoret evidomp.

N'ouzonn ket, Hon Breudeur Ker, hag-en hoc'h eus graet fet a gement-man : ar stumm a blij da Zoue da zigemer diganimp hon zrugarez, pa hon defe d'ober

diskouez d'ezan hon anaoudegez vat evit e vadelezou, ac'h eo rei d'imp madelezou all. N'ez eus netra gwelloc'h da ziskleria d'imp ar stumm-ze evit ar c'homzou lakaet war vuzellou ar beleg gant an Iliz Santel, goude m'en defe komuniet en oferen dindan spesou ar bara. Goude beza chomet eur pennadik da envori, daoubleget dindan samm ar c'hras nevez-resevet, e ra d'ezan e-unan ar goulen-man : « *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi ?* » « Penaoz e tiskouezin da Zoue ma anaoudegez vat evit ar pez en deus graet evidon ? » Ha dustu e lavar : « *Calicem salutaris accipiam* : » Ez an da gemer kalei ar silvidigez, da lavarout eo : eur dle spontus am eus da baea d'Hon Salver. Ac'hanta paea a rin ar dle-ze en eur ober dle all. Resevet am eus kort ma Salver ; ez an da lavarout d'ezan trugarez en eur gemer breman e wad divin.

Gant 1900et deiz ha bloaz ar Redemsion, an Iliz santel a fell d'ezi e rafec'h ar memes tra : setu petra en deus graet ar C'hrist evidoc'h, a lavar d'imp an Iliz. Kaout a ra d'eoc'h e zo enno madelez awalc'h ? Ha talvezout a ra ar boan meuli ha trugarekât ? Ac'hanta, dre ma mouez, e c'houlen diganeoc'h digori gwasoc'h evit biskoaz hoc'h eneou d'e c'hrasou, ha kemer a vozadou en e denzor. Ar Jubile a zo digor abaoe an deiziou kentan a Ebrel diwezan e Rom. Goneet eo bet gant an dud ac'h eo bet tapet gantê mont da Rom pe da Lourd pe c'hoaz gant nebeudou a dud all a zo bet en em gavet, hep mont e-maez eus ar gêr, er c'hondisionou merket gant an Tad Santel ar Pab. Gant ar miz Ebrel breman e vezo astennet

war ar bed holl. Setu eta e vezo lakaet hed ho prec'h ar madou an talvoudusa. En eur dastumm eus ar madou-ze ar muian ma c'halfet, e tiskouezfet da Jezuz ho Salver hoc'h anaoudegez gwirion. It eta da walc'hi hoc'h eneou eus o fec'hejou en e wad divin er gadorgovez; it da rei d'ezo ouz taol ar Gomunion magadurez e Gorf sakr; it da adneveât ho feiz hag ho tevosion en eur silaou sarmoniou hag en eul lenn levriou santel; grit implij c'hoaz ha dalc'hmat eus ar pez ac'h eo deut da zegas d'eoc'h dre e varo war ar groaz ; ne lezit netra da vont da goll.

Re dalvoudek ez eo evidoc'h, Hon Breudeur Ker, silaou e vouez evit ma c'halfen sonjal biken n'efet ket gant hast da heuilh e gomz. Ha kompren a ret mat awalc'h ez eo Doue e-unan hag a zeu d'ho kaout gant holl binvidigez e Varadoz? Ha kredi ret start awalc'h ez eo bet digaset ar C'hrist d'imp gant Doue, hag e resevomp ar binvidigez-ze en e ano evel priz e sakrifis war an douar? Hag-en e zo en ho sperejou sklerijen awalc'h diwar gement-se? Siouaz ! n'eo ket eun dra diskiant goulen ze. Ha setu perak, war digare ar c'hoareiz, e fell d'in addegas anoc'h trezeg ar wirioneou meur am eus displeget aman em liziri a C'hoareiz abaoe eun toullad bloaveziou zo.

Warlene, e tigasis d'eoc'h da sonj ez eo an Aviel eul levr hag a zo ebarz traou ha n'eo ket kontadennou ez int, traou hag a zo bet tremenet e gwirionez evel m'int kontet, memes ar burzudou. E-tuont e lavaris e zo bet burzudou en Iliz Katolik a-viskoaz hed an amzeriou ha memes en devez a hirie, evel ma c'haller o gwelout, ma karer. Hag en eur achui, e teuas ar

c'homzou-man diwar ma fluen : « Da vloaz e welfomp ar pez a zinifi hag a ziskouez ar burzudou-ze eus peurz Doue. » Setu deut ar c'houlz da gaout sonj eus ma ger. Gwelomp eta raktal.

I

An dra gentan a zisk d'imp ar burzudou-ze eus peurz Doue eo an dra-man : Ar C'hrist, an hini en deus graet ar burzudou a zo kontet an Aviel, ac'h a d'ezan hon holl doujans, n'e ket hepken dre mac'h eo eun den dreist d'ar re all, ennan eleiz ar vertuziou dispar, hag eur gelennadurez diwarbenn eun doarebeva disanve arôk d'ezan. Eman ive dirakomp, dre m'en deus graet burzudou ha bet gantan evelse evel siel Doue e-unan. Mar geo gwir, evel hon eus diskouezet warlene, ec'h êeur burzud eun dra hag a zo dreist nerz ar bed krouet, ez eo sklêr n'hall beza graet nemet gant Doue. Ken alies gwech eta e vez graet eur burzud, ken alies e c'haller lavarout eman dorn Doue eno. Eun den hag a ra burzudou n'hall dont a-benn eus e daol nemet dre ma laka Doue e c'halloud en e servij. Met pa laka Doue e c'halloud e servij unan benag, ez eo skler n'haller ket beza tromplet. Doue eo ar wirionez, hag a c'hallfe rei testeni d'ar gaou ? Doue eo ar santelez, hag a rofe e skoazel da harpa ar fall hag al laeronsi ? Doue eo ar vadelez, hag a rafe eun dra benag evit kas anomp da goll ? Neuze eta ez eo ret asanti gant ar ger-man : Ar C'hrist en deus graet burzudou; neuze eta e oberou hag e gelennadurez a zo anzavet gant Doue e-unan. Neuze ive hon eus an

dever da gredi ennan evel e Doue e-unan : e oberou a zo labour a wirionez.

Met mar geo ret d'imp anzav ar wirionez-ze gant kement a nerz, goude ma na seller nemet ouz eun dra : ar C'hrist en deus graet burzudou, gant pegement muioc'h a nerz ne vezo ket ret d'imp hec'h anzav, ma c'haller lavarout gant an Aviel digor en dorn : « Ar Christ en deus graet burzudou, met kalz anezo en deus graet da ziskouez hepken ec'h eo bet kaset gant Doue evit ober war an douar al labour merket d'ezan gantan. Doue a zo bet kemeret gant Jezuz evel test da ziskouez, dre ar burzudou graet, ec'h eo bet digaset gantan d'ar bed, en deus komzet en e ano, ha Doue en deus teurveet ober burzudou ken alies gwech m'en deus bet ar C'hrist c'hoant d'ober unan. » Ac'hanta an Aviel en dorn e c'haller lavarout kement-se.

Sonj hoc'h eus eus ar bajen-man eus Aviel Sant Vaze (1), elec'h ma konter e kasas Sant Iann Badezour e ziskibien da gât Jezuz evit goulen digantan an draman en e ano : Ha te eo an hini a dle dont, ar Mesias, pe eo gwelloc'h gortoz eun all ? Jezuz en dije gallet rei e respont dre ya pe nann, evel ma reas divezatoc'h gant e Basion, pa bedas anezan Kaïph ar belegmeur, da ziskleria en an' Doue hag-en ec'h eo hen a oa ar C'hrist, mab an Doue beo (2), ha lavarout : Iann n'eo ket en em dromplet : Ya! me eo ar Mesias. Met nann : mar en dije respontet gant ya, e vije bet kavet da lavarout war-ze. Darn o dije lavaret gant estlamm :

(1) Matth. XII 3 et ss.
(2) Matth. XXVI. 63-64.

Hen eo ar Mesias ; ya, emezan, ya, a sonj gantan... Petra a dalve e c'her ? Hag-en ec'h eo hen e gwirionez ?... Met Jezuz a gemeras eur stumm all da ziskouez da ziskibien Iann ar wirionez, ar stumm a gemeras gant ar Judevien, pa skoas gante ar geriouman : « C'houi n'houllet ket kredi d'am c'homzou, kredit da vihanan d'am oberou » (1), hag a lavaras d'ezo : It da lavarit da Iann ar pez hoc'h eus gwelet ha klevet : an dud dall a wel, ar re gamm a gerz eün, an dud lor a zo gwellaet eus o lorgnez, ar re vouzar a glev, ar re varo a addeu buhez enne. » Petra, e gwirionez, a zo dindan a geriou-ze ? Setu aman, hep mar : « Iann en deus c'hoant da c'houzout hag-en eo me ar Mesias, an hini a zeuio war an douar eus peurz Doue. N'hallan ket, me, rei testeni warnon ma-unan ; an testeni-ze na lavarfe ket dre sur eman ganin ar wirionez. Hag e c'houllan digant eun all rei testeni evidon, Hennes all eo Doue e-unan. Hag an oberou a ro testeni warne a zo dirag ho taoulagad ; digorit anezo ha sellit : hag-en eun den, lezet gant e nerz e-unan, a ra traou evelse ? Hag-en e iac'ha an holl boaniou, an holl siou, an holl glenvejou ? Hag-en e laka ar re varo da sevel eus o bez leun a vuhez ? Hag-en eman merk Doue, e siel, war ma oberou ha warnon ma-unan ? Hag-en breman na lavar ket Doue d'eoc'h skler mat ec'h eo me an Hini en deus kaset d'ar bed, eman Hen e-unan ganin, en deus gwisket d'in e c'halloud, hag a c'houlen diganeoc'h kredi ennon evel ma kredet ennan ! »

(1) Joann. XIV. 12.

II

Met, er c'helou a gas da Sant Iann, Jezuz na gomz nemet goude taol, eus an oberou burzudus graet dija gant Doue en e genver en amzer dremenet. Diskouez a ra d'ar re a zo deut d'e gât burzudou koz dija. E gwirionez, dirak Doue n'ez eus nag amzer dremenet nag amzer da zont. An holl amzeriou a zo dalc'hmat prezant d'ezan. Doue eta a c'houvee e oa ar burzudouze, araok memes ma vijent graet, eun testeni eus labour ar C'hrist war an douar ; neuze eta ez eo mat lavarout o doa ar burzudou, evit Doue, ar memes nerz da ziskouez da betra e oa deut Jezuz war an douar, memes ha n'en dije lavaret netra araok ober anezo.

Met ni ha n'hon eus ket ar c'hras da welout an traou evel Doue, ni hag a zo muzulet gant an amzer hag a wel an holl draou lodennet hervez mac'h int tremenet pe brezant pe da zont, ec'h eo kalz souezusoc'h evidomp o klevout ar C'hrist o tiskleria d'imp : « Evit ma kredfet hep mar ec'h on digaset diouz an Nenv, ez an da lavarout d'an Nenv komz evidon hag e komzo evidon », evit klevout anezan o lavarout : « gwelout a ret awalc'h ec'h eo Doue a zegas anon d'ho kât, peogwir e ran en e ano traou hag n'ez eus nemetan da c'hallout ober anezo.

An daou stumm da lavarout a zo mat da blega spered an den ; met an eil, dre mac'h a eünoc'h ha dounoc'h en hon spered, a ra muioc'h a efet warnomp. Ha setu perak em eus sonjet e vije mat achui ar pez am eus displeget bremansouden war ar penna-

dig tennet eus Aviel Sant Vaze elec'h ma ro Jezuz e respont da ziskibien Sant Yann Ba Iezour, en eur zegas da sonj eus pennadou all eus an Aviel elec'h e vez gwelet ar C'hrist o lavarout eman o vont d'ober burzud ma burzud da ziskouez ez eo bet degaset d'ar bed gant Doue hag ez eo divin e genneladurez.

Sant Vaze, en navet pennad eus e Aviel, Sant Mark en eil pennad, Sant Luk er bempet a gont dimp gant ar memes geriou ar memes burzud graet gant Hon Salver evit eun den astennet war e wele gant ar paralyzi. Ar paour kez a zo degaset 'n e c'hourvez war e wele, met Jezuz a zo ebarz eun ti, eur bern tud e dro d'ezan. Kement a dud a zo ha ken stank int ken n'haller ket gant eur gwele tremen dreize da vont betek Jezuz. Neuze an dougerien a savas ar c'hlanvour, gwele hag holl, war an doen ; ober a rejont eun toull ebarz an doen, en eur diblasa an teol, ha dre an toull, e tiskenjont an den paralyzet ouz treid Hon Salver. Souezet o welout kement-se ha leun a veulodi evit an dougerien, Jezuz a lavaras d'ar c'hlanvour : « Mabig, bes fizians, da bec'hejou a zo pardonet. » En eur glevout ar c'homzou-ze, eul loden eus an dud a oa eno a oe stralfuilhet. Ar Skribed a gave e oa bras ar skandal hag e c'hrozmolent etrede : « Na petra ta ? Eur blasphem hon eus klevet, emezo. Piou eta a c'hall pardoni ar pec'hejou nemet Doue e vefe ? Jezuz en deus lennet en o spered, ma n'en deus ket klevet o c'homzou. Sevel a reas neuze e vouez : « Perak, emezan, e vaget en ho kalonou seurt sonjou-ze ? Pehini eus an daou dra-man, lavarit d'in, ac'h eo an diaesan da lavarout : « da bec'hejou a zo pardonet »,

pe: sav 'n az sao ha kerz. Ac'hanta evit ma c'houvefet en deus resevet Mab an den war an douar ar galloud da bardoni ar pec'hejou, klanvour, me ha lavar d'it : sav en az sao, kemer da wele war da skoaz ha ke d'ar ger. » Raktal an den paralyzed a savas en e sao hag ac'h eas d'ar ger, e wele war e chouk. An dud a chomas bahomet hag a ganas gloar da Zoue, o veza en deus roet ken bras galloud da eun den.

Aman ez eo skler pep tra. Pardoni ar pec'hejou a c'hall hepken beza graet gant an hini a vez ofenset gant ar pec'hed, da lavarout eo Doue. Ha setu perak ar Skribed a stagas da c'hrozmolat, pa glevjont Jezuz o lavarout d'ar c'hlanvour : da bec'hejou a zo pardonet. Perak ? sonjal en deus ar galloud da bardoni ar pec'hejou ! Pebez ourgouilh ! Hag-en e c'hoantaje tremen evit beza Doue ? Ar C'hrist, e gwirionez, n'eman en e sonj mont c'hoaz beteg eno, met fellout a ra d'ezan rei da c'houzout d'an holl en deus bet ar galloud da bardoni ar pec'hejou, nemet beza en dije ar galloud-se dreizan e-unan. Met, sur mat, Doue, da vihanan, en deus roet d'ezan ar galloud-se. Neuze eta e ra e labour en ano Doue, evel deut war an douar eus e beurz. Hag evit diskouez d'an holl ar wirionez-ze, evit diskouez ive d'ezo n'eo ket eur gaouiat, e ro d'ezo ar respont-man : « C'houi a sonj, emezan, e vlasfeman Doue... Ac'hanta, petra eo an aezetan da lavarout : « da bec'hejou a zo pardonet », pe : « sao en az sao, kemer da wele ha kerz ». An eil tra hag-en n'eman ket evel an hini kentan etre daouarn Doue ? Met an dra gentan (pardoni ar pec'hejou) a chom kuzet evidoc'h, peogwir n'hall den gwelout Konsians

eun all. Met an eil tra, da vihanan, a zo aezet da welout, hag evelse en eur welout ober an eil, e vefet sur eo deut da vat ive an hini kentan. Neuze ive e welfet skler en deus roet d'in ar galloud d'ober eus e beurz hag en e ano ar pez a c'hall ober dre e c'halloud e-unan.

III

Rezureksion Lazar (1) a ziskouez d'imp ar memes tra: ar burzud eman Jezuz o vont d'ober a zo bet dikskleriet gantan araok evit rei da wel skler mat d'an holl ec'h eo bet degaset hen gant Doue trezeg an dud. Met eun dra all a zo c'hoaz eno : ar burzud a zo graet ive evit diskouez da Vartha, c'hoar Lazar, pegement ec'h eo bet plijet d'ezan eus he feurz ar feiz er C'hrist, kannad Doue war an douar.

N'hoc'h eus ket ankouaet ar bajen-ze eus Aviel Sant Iann : Lazar, breur Martha ha Mari-Madalen, a zo skoet da vat gant ar c'hlenved. An diou c'hoar spontet ha glac'haret a gas unan benag trezek Jezuz da rei d'ezam kelou. Sonjal a ra gante, vel just, e teuio ar Mestr gant hast. Met Hen, hag a c'houvee petra a re, ne zeu ket. Kaeroc'h so, chom a ra daou devez c'hoaz elec'h eman ha goude en em laka en hent divalo, ken divalo ken ma oa maro e vignon Lazar pevar devez e oa pa zigouezas gant e Ebestel e Bethani, kerig vihan elec'h ma oa o chom Lazar, Martha ha Mari-Madalen. Jezuz o c'houvee penaoz e oa tremenet an traou, rak o tont war an hent en doa lavaret d'e Ebestel e oa

(1) Joan, XI.

maro Lazar ha memes dustu goude e lavaras ar geriouman : « Joa a zo ennon, abalamour d'eoc'h, ne oan ket e-kichen Lazar pa zeuas ar maro da skei anezan, evit ma kredfet. Diskleria a reas eta skler mat perak e oa bet ken divalo o tont : evit sanka doun en o sperejou o feiz ennan, ha ze dre ar burzud skedus a c'halle breman ober pa oa maro e vignon. Martha, o klevout lavarout e tostae Jezuz ouz an ti, a redas d'e gaout, Mari-Madalen a chomas er ger. Ha setu etre Jezuz ha hi ar c'homzou dispar a anaveet dre n' envor evit beza lennet pe glevet lenn anezo en oferennou a interamant hoc'h eus ajistet ennê : O ! Mestr, eme Vartha, ma vijec'h bet aman, ma breur na vije ket maro, met gouzout a ran e ro Doue d'eoc'h ar pez a c'houlennet. » — « Da vreur a adsavo e buhez » a respontas Jezuz. Ha Martha da lavarout : « Ya ! hen gouzont a ran, deiz ar varn jeneral. » Ha Jezuz neuze : « me eo, emean, ar rezureksion hag ar vuhez ; an hini a gred ennon na welo biken ar maro. Kredi a ret se ? » — « Oh ! Ya, Mestr, a respontas Martha, me gred, ez eo c'houi ar C'hrist Mab an Doue beo a zo diskennet war an douar-man. » Hag ec'h a kuit da lavarout d'he c'hoar dont da gât Jezuz. Mari-Madalen a zeu hag a lavar da Jezuz ar memes komzou evel Martha : « Mestr, emezi, ma vijec'h bet aze, ma breur na vije ket maro. » Mont a reont beteg ar bez ha Jezuz a ra tenna diwarnan ar min-bez. — « Ya, Mestr, a lavar Martha, met dija e zo c'houez gantan ; setu hirie ar bevaret devez eman aze. » — « Hag-en n'em eus ket lavaret d'eoc'h, eme Jezuz, e welfec'h gloar Doue. » Ar min-bez a zo savet. Jezuz neuze a

sav e zaoulagad trezek an nenv hag a lavar : « Tad, emezan, benoz hag anaoudegez d'eoc'h o veza m'hoc'h eus selaouet anon. Gwir eo, gouzout a ran e selaouet anon peb gwech, ha ma lavaran kement-man, ez eo evit ar bobl a zo aman en dro d'in evit ma kredo hoc'h eus degaset anon war an douar evitê : « Neuze gant eur vouez krenv e lavar : « Lazar, deus e-maez. » Hag an hini a oa maro a zeu eus e vez, e dreid hag e zaouarn, liammet c'hoaz hag e benn goloet gant al linsel a oa bet sebeliet ebarz.

Adwelomp breman an eil war lerc'h egile pep traig eus an istor-man : N'eo ket awalc'h da Vartha anzav ec'h eo galloudus dreist-muzul peden Jezuz ha lavarout : « Hen gouzout a ran, ar pez a c'houlfet digant Doue, a roio d'eoc'h. » Eun den hag a blijfe da vat da Zoue a c'hallfe kaout ar memes galloud hep beza koulskoude karget a-beurz Doue eus labour ebet. Jezuz a zegas anezi pazen ha pazen koulz lavarout beteg anzav skler mat ec'h eo bet degaset er bed d'ober al labour merket d'ezan gant Doue. Ret eo d'ezi anzav ar wirionez-ze da gentan araok ma ra e vurzud : « Kredi ennon, eme Jezuz, kredi ec'h on deut a-beurz Doue, kredi eman galloud Doue etre ma daouarn : ar greden-ze a rei d'an hini a zo maro sevel eus e vez leun a vuhez ha d'an hini a zo e buhez tremen hep anavezout ar maro. Ha raktal pa lavar Martha : « Me a gred eo c'houi ar C'hrist, Mab an Doue beo, deut eus e beurz war an douar », e ra ar burzud goulennet. Met ive, evel em eus lavaret c'hoaz, evit Martha ar burzud a zo graet da rekompansi he feiz, met evit ar bobl a zo bodet eno da welout petra a c'hoarvezo,

ar burzud a zo graet evit rei d'ezo ar feiz n'o deus ket c'hoaz, en eur ziskouez d'ezo ez eo deut ar C'hrist eus peurz Doue. N'ankouaomp ket komzou Jezuz, na gaver ket skleroc'h : « Trugarez, o ma Zad, o veza e teurvezet ma selaou, hag e fell d'in hel lavarout a vouez uhel, abalamour d'ar bobl a zo en dro d'in, evit ma kredo e teuan eus ho peurz. » Evit Martha ar pez a lavar d'ezi a zo henvel ouz ar geriou a lavaras Santez Elisabeth d'ar Werc'hez Vari, an deiz mac'h eas homan da welout he c'hinidervez : « Evurus oc'h c'houi o veza kredet, rak kement tra am eus, me, ho Mestr hag Aotrou, lavaret d'eoc'h e welfet, ac'h a raktal da veza graet dindan ho taoulagad. *Beata quæ credidisti, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt tibi a Domino.* (1) » Hag evit ar bobl e gomzou a zeu da lavarout kement-man : « C'houi ha n'houllet ket kredi ez on deut eus peurz Doue, sellit piz ouz ar pez ac'h on o vont d'ober ha goude e welfet, ya pe nann, hag-en ec'h on deut war an douar, digaset gant ma Zad a zo en Nenv. » En eur ger, da Vartha e zo lavaret : mat hoc'h eus graet kredi ; ec'h et da welout » ; ha d'ar bobl : C'houi n'houllet ket anzav ec'h on deut eus peurz Doue ; setu ar pez ac'h an d'ober a zeuio a-benn diouzoc'h. ». Met n'eus forz pe da Vartha pe d'ar bobl e komz, ar C'hrist a c'halv Doue da rei d'e c'her an testeni ec'h eo gwir pe c'haou. Hag e gwirionez, Doue a ziskouez eman a-du gant e Grist, en eur ober dreizan eur burzud skedus, ma zo unan, adrei ar vuhez da

(1) Luc, I-45.

eun den maro a oa dija c'houez gantan : setu aze da vihanan eun dra vurzudus ha n'hall beza lakaet nemet war gont mestr ar vuhez, war gont Doue. Ha war c'houlen Jezuz, Doue a ra ar burzud-se da ziskouez hep mar ec'h eo deut war an douar eus e beurz.

Goude-ze, tremen hep kredi e Jezuz a vije sonjal e c'hallfe Doue rei e holl-c'halloud d'eur gaouiad, da lavarout eo a vije nac'h Doue e-unan... Evit eun den leal, eur ger hepken a zeu eus e galon, dirak kement-se, ar ger a gouezas diwar vuzellou Martha : « Oh ! ya, Mestr, me a gred ez oc'h c'houi ar C'hrist, Mab an Doue beo, deut er bed eus e beurz. »

IV

Met perak mont aman hag a-hont, a-dreuz an Aviel-man pe an Aviel-se, da glask burzud ma burzud da rei d'imp ar memes kelennadurez diwarbenn Jezuz ? Aviel Sant Vaze, hervez kement den en deus e studiet eus a dost, a zo bet skrivet penn-da-benn evit diskleria d'ar Judevien, kenvrois an Abostol penaoz profesiou an Testamant koz diwarbenn ar Mesias, diwarbenn an Hini a dlee dont er bed eus peurz Doue, hag a zo gortozet gant an holl, a zo deut da wir e Jezuz a Nazareth. Heman eta eo ar Mesias. Ha Sant Iann, hag-en na lavar ket, hen ive, er 30et pennadig eus eil diwezan pennad e Aviel, ma n'en deus ket kontet, emezan, an holl vurzudou graet gant Jezuz, da vihanan en deus displeget eun toulladig, evit rei da c'houzout d'e lennerien ec'h eo Jezuz ar C'hrist, Mab Doue,

hag evit m'o devo, dre o c'hreden, ar vuhez Ennan. Neuze eta an hini a fellje d'ezan nac'h ec'h eo deut Jezuz war an douar eus peurz Doue, a vije ret d'ezan ober eun dra all araok, nac'h ive an Aviel. Met lavaret hon eus hag adlavaret, an Aviel na n'eo ket eul levr kontadennou, met eul levr gwirion ha n'ez eus merket ebarz nemet traou bet c'hoarvezet. Setu aze eur wirionez hag a glasker kantvejou ha kantvejou zo dispenn anezi, met labour gollet ! Ar pez a zo kontet ennan a zo gwir penn-da-benn, hag e lavarfomp d'hon zro ar ger-man kouezet diwar bluenn Sant Iann : Mar hon eus c'hoant da gaout ar vuhez, ez eo ret d'imp digemer an Aviel hag anzav gantan ec'h eo Jezus ar C'hrist, ar Mesias, Kannad an Aotrou Doue.

Ma na blegfemp ket d'ar wirionez-ze, hag-en e c'halfemp tec'hel diwar ar malloz a gouezas war gêriou ar Judevien n'o devoa ket goullet plega d'ezi ? Ar c'hêriou-ze a c'houlle an dud ennê dalc'hmat digant Jezuz eur burzud benag evit ma tiskouezje e teue a beurz Doue ; met pa vije graet eur burzud dirake, e kavent c'hoaz an tu da dremen hep asanti gantan ha da c'houlen c'hoaz burzudou all.

Selaouit ar C'hrist (1) : « Malloz warnout, Corozaïn,... Malloz warnout, Bethsaïda, rak ma vije bet graet gwejall e keriou Tyr ha Sidon ar burzudou hoc'h eus gwelet eus ma feurz, ar c'hêriou-man o dije graet pinijen start dindan ar reun ha war al ludu. E gwirionez, me a lavar d'eoc'h, pardonet e vezo da Dyr ha da Sidon deiz ar varn jeneral kentoc'h evit ma vezo par-

(1) Matth. xi, 21 et ss.

donet d'eoc'h. » — « Ha te, Kafarnaüm, te hag a teus c'hoant da sevel da ourgouilh beteg an Nenv, te a vezo stlapet e puns an ifern, rak m'en dije gwelet Sodom, eur gêr fall koulskoude, ma zo bet, ar burzudou am ens graet ennout, na vije ket bet graet ganti ludu, met goullet ha bet he dije he fardon hag e vije en he sao c'hoaz en deiz a hirie ! E gwirionez, deiz ar varn, e vezer garvoc'h en az kenver evit en he c'henver hi. »

Gant pebez nerz nevez n'aje ket ar c'homzou-ze a-eneb d'imp, ma tistrofemp diwar ar wirionez ! Rak mil gwech muioc'h evit Corozaïn, Bethsaïda ha Kafarnaüm e vijemp hep digarez na rêzon o nac'h Jezuz.

Gwir eo, n'hon eus ket, ni, gwelet ar burzudou o deus gwelet. Met petra a ra ze ? Me a adlarfe awalc'h aman ar gomz a lavaras Hon Salver da Sant Thomas (1) : « Evurus ar re n'o deus ket gwelet. » Hon feiz he deus eun diaze krenvoc'h evit an hini he dije goude beza gwelet ar burzudou-ze. Ar pez a zo sur, an Aviel a lavar d'imp ez eo bet graet ar burzudou evel ma kont anezo. Hag-en testeni an Aviel n'eo ket evidomp ken asur evel m'hon dije gwelet gant hon daoulagad ? Hag an testeni ze, hag-en na zeu ket d'ezi eun nerz nevez eus testeni milionou a verzerien o deus skuilhet o gwad evit ar wirionez, evît an Aviel ? E-tuont, abaoe ar c'hantved kentan beteg an deiz a hirie, e zo bet milherou ha milherou a vurzudou. Ac'hanta, hag-en ar burzudou-ze n'int ket deut da harpa re ar C'hrist war hent an amzeriou ? Ha neuze oberou Jezuz, ar

(1) Joan. xx, 29.

chanchamanchou c'hoarvezet e kalon pep den evel en doare-beva ar poblou, hag-en na zisklerioint ket reiz awalc'h eman ar C'hrist a-us d'imp, ec'h eo Doue ? Dre holl, elec'h mac'h eo anaveet, karet ha servijet, dre holl elec'h ma tap e veli, hag-en ne vez ket gwelet an eneou o sevel a-us da vadou an douar hag an nenv o tougen ennê e vleun hag e frouez ar muian gwirion : ar glanded, ar galoniez, ar spered a sacrifis, ar garantez ? Ar sent a chom pell diouz Jezuz, o Mestr hag o Skouer, met ha na vije ken nemet dre m' o deus klasket tostât outan dre o buhez santel, o deus lakaet da ziskenn war an douar eun tamm eus ar Baradoz. E gwirionez, hag-en n'eo ket kaout c'hoant da dremen hep gwelout pe gaout drouk-c'hoant da serri an doualagad, hag-en n'eo ket pec'hi eneb ar sklerijen, chom, dirag an Aviel ken skedus, hep anzav ez eo Jezuz ar C'hrist, ar Mesias, Kannad Doue ?

***

Met da betra eta ez eo deut ar C'hrist, ar Mesias en hon Zouez, ma n'eo ket evit hon sovetât, evit dasprena ar bed holl ?... « Rei a ri d'ezan an ano a Jezuz,(1) eme an ael da Sant Jozeb, rak tenna a rei ma fobl eus dindan samm he fec'hed. » Vit ar bloaz, gant ar Jubile, eman adare en e sonj adober al labour-ze evidoc'h holl, ha rei d'eoc'h, leiz an daouarn, grasou a silvidigez. Hag-en e c'hallfec'h lezel da dremen

(1) Mathieu. I. 21.

amzer e drugarez hep ober digemer mat d'e c'hrasou ? Daoust ha gallout a rafe, dre ho ienien pe ho polonte fall, dont da wir evidoc'h ar c'homzou poanius a laka ar profed war vuzellou ar C'hrist : « Epad an deiz em eus astennet trezek ma fobl ma daouarn leun a vadelezou ha n'he deus gouveet nemet nac'h anon hag ober he fae ouzin; pe c'hoaz ar c'homzou a gavomp e penn Aviel Sant Iann (1) : « deut eo e-touez e vignoned, hag ar re-man n'o deus ket goullet hen digemer. » Oh ! nann, n'hallan ket kredi e vefec'h deut da veza kement-se enebourien hoc'h eneou. Nann ! Rak mont a refet d'e gaout, degori a refet d'e vadelez ho kalonou war o hed, ha goude beza tennet dilhad milliget ho paourentez, e wisko d'eoc'h mantel skedus bugale Doue. « *Qnotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* » (2)

Ha me, hoc'h Eskob, ha ho peleien ganin, ni hag a gar anoc'h, e kreiz levenez hon ene, leun hon c'halonou a anaoudegez vat, e adlavarfomp kantik birvidik bugale Jerusalem pa zigemerjont gant enor ha joa Jezuz deiz sul ar beuz, hag e kanfomp krenvoc'h evit biskoaz : « Meulet, Meulet ra vezo an Hini a zo deut en ano Doue — *Benedictus qui venit in nomine Domini.* (3) » Evel pa oa war an douar, en deus pareet an holl boaniou hag an holl glenvejou. Eur wech ouspenn, ec'h eo deut gantan da wir e c'her da Vartha : bet eo bet ar rezureksion hag ar vuhez.

(1) Joan. I. 11.
(2) Joan. I 12.
(3) Matth. XXI. 9.

SETU PERAK :

Goude bean pedet an Otro Doue,

Ha 'n em glewet gant Otrone Chalonied Iliz-Veur Katedral Sant-Brieg,

Hon deus gourc'hemennet hag e c'hourc'hemennomp ar pez a zo aman warlerc'h :

ARTIKL I

Digas a reomp da sonj d'ar gristenien, eo gourc'hemennet gant an Iliz da gement hini a zo eur bla war-n-ugent achu ha n'eo ket c'hoaz krog en tri-ugent vla, iun bemde, nemet da zul, e-pad ar C'Hoareiz ; ha, da gement hini a zo seiz vla achu, ober vijel : de Verc'her-ar-Meur ; peb gwener ha peb sadorn, e-pad ar C'Hoareiz ; ha, gant an Daouzek-Deio, da verc'her, da wener ha da sadorn.

ARTIKL II

Koulskoude, gant permision Hon Tad Santel ar Pab, roet an 22 a viz C'houever 1922, e vo groet en Eskopti vijel d'ar merc'her elec'h d'ar sadorn e-pad ar C'Hoareiz.

ARTIKL III

Gallout a c'heller dibri kig de Iaou-C'hemblid ; ha, da Sadorn-Fask, adaleg kreiste, e vo achu da iun ha da vijel ar C'Hoareiz.

ARTIKL IV

E-maëz ar C'Hoareiz e zo vijel kuit a iun, peb

gwener ; iun ha vijel en de diarog ar pevar gouel bras-man : gouel ar Pentekost, gouel ar Werc'hez Hanter-Eost, gouel an Oll-Sent ha gouel an Nedeleg. en hon Eskopti na vo na iun na vijel de sadorn ar Pentekost, nag ive de 'rôk gouel ar Werc'hez Hanter-Eost dre bermision Hon Tad Santel ar Pab.

ARTIKL V

N'eo ket difennet dibri e-pad ar C'Hoareiz kig ha pesked d'ar pred.

E-kerz ar C'Hoareiz, e c'heller ive dibri uo, de Wener ar Groaz zoken.

Ar re 'zo dleet d'e iun, n'allont, en deio iun, dibri uo nemet d'eur pred hepken.

Gallout a c'heller implian bemde leaz hag amann gand ar pred bihanan zoken.

Gallout a reer implian bloneg ha zoa d'ober souben ha da ôzan boed, en deio iun ha vijel, koulz en tri de diwean euz ar Zun Santel hag en amzer-all.

ARTIKL VI

An Otrone Personed, beleien ar c'houencho hag ar c'hovezour, a roio brasoc'h dispans c'hoaz, mar be ret, d'ar re ar c'houlenno digante.

Kelenn a refoint start ar gristenien da ziwall ouz an evaj hag ouz ar vêventi ; rag an tech fall-ze a zo, evel eur gwal walen, o waskan hon bro.

ARTIKL VII

An Otrone Personed a alio ar gristenien da gomu-

nian gant Pask pep hini en e lliz-parrouz ; neb an nije groet e-lec'h-all e gomunion-bask a dle hen rei da c'hout d'e Berson.

An Amzer Bask a zigoro ar bevaret seul eus ar C'Hoareiz, hag a glozo d'an eil sul goude sul Fask.

Ar vartoloded, a ia da besketa da bell bro, a c'hallo ober o fask adaleg miz C'houever.

Artikl VIII

Alian a reomp ar Bastored da zarmon diou wech ar zun, e-pad an C'Hoareiz, ha d'ober Hent ar Groaz da wener. Goude, e vo gallet rei Salud ar Zakramant.

Artikl IX

Pidi a reomp ar gristenien da ren bue santel, da vean devot d'an ofiso, da zont d'ar zarmonio, da ziwall eus ar pec'hed, da laret ar pedenno, en o zi, ha da rei *Aluzen ar C'Hoareiz*, peb hini herve e zanve.

Astenn a reomp an dorn da c'houlen, en han' Doue, an aluzen-ze digant holl gristenien an Eskopti ; rag mac'h eo dleet en peb amzer ober aluzen, koulz a ve, neb an neus peadra, a renk ober anei gant mui a volonte vad c'hoaz.

N'eus forz pegen bihan e ve aluzen ar paour, tenna ra, war-n-an ha war e di, bennoz an Otro Doue.

Artikl X

Aluzen ar C'Hoareiz a vo roet en o dorn d'an Otrone Personed pe da veleien ar c'houencho. Mad e kouls-

koude lakât e-barz an Iliz eur c'hef merket warnan : *Aluzen ar C'Hoareiz*, evit digemer arc'hant ar re e ve dies d'e hen kas d'an Otro Person.

Artikl XI

Pidi a reomp ar gristenien da rei, peb hini muian ma c'hallo, evit ar Seminerio, evit ar Skolio kristen hag evit Diner ar relijion.

Fournis d'ar Seminerio ar pez o deus ezom, ha, muioc'h c'hoaz, sevel eur Seminer nevez, a zo daou dra a n'eont ket hep damant na poan-spered.

Kontan a reomp war largentez ar gristenien da zikour anomp da gas da-benn an obero mad se a zo ret derc'hel evit sevel ha diski ar re a zo galvet da vont da veleien.

Koulz all, hep ar Skolio kristen, hen gout a ret, n'eus ket relijion gant deskadurez ar vugale, hag ar fe hec'h-unan a ia da goll.

Ret eo, kousto da gousto, mirout ane.

Diner ar relijion a zo evit zikour ar veleien n'o deus ken paë ebet digant ar gouarnamant ; anez an aluzen-ze, na voint ket evit bevan ? ha gant-se, eo dleet da bep kristen rei anei, herve e c'halloud, da dindan boan a bec'hed.

Artikl XII

De Sul ar Rouane, e vo gret ar gest evit ar Sklaved ; kest Gwener ar Groaz a vo, herve bolonte Hon Tad Santel ar Pab, evit an Douar-Santel : hini sul ar Beuz, evit ar bevien glanv ha diremet 'zo en Hospital Sant-Brieg ; hini gouel an Ebestel sant Per ha sant Pol,

evit Diner Sant-Per ; hini an eil sul a viz du, evit an ilizo paour eus hon Eskopti ; hini an eil sul eus an Avant, evit ar zoudarded hag ar Yaouankizo kristen.

Ar sul diwean a viz Genver ha de ouel an Asansion, e vo kestet evit ar Skol-vraz hanvet en galleg : *Université Catholique.*

Artikl XIII

Pa zigoeo unan-benag eus ar c'hesto-man, pe ar gest evit ar Seminerio, e vo roet da c'hout d'an dud adaleg ar sud arog, en pron an oferen-bred, hag an arc'hant a vo digaset d'an Eskopti.

Pep kest a renker ober anei en holl oferinio hag ofiso.

Al lizer-man, gant gourc'hemenno ar C'Hoareiz, a vo lennet en pron an oferen bred, en holl ilizo ha Chapello an Eskopti, ar sul warlerc'h ma vo arru.

Roet en Sant-Brieg, dindan hon zin, hon ziel, ha zin Sekretour Braz hon Eskopti, an 6 ar viz c'hoevrer 1934.

† FRANÇOIS-JEAN-MARIE,
Eskop Sant-Brieg ha Landreger.

Dre urz an Otro n-Eskop :

HEURTEL,
Chaloni, Sekretour Braz.

Les Presses Bretonnes, St Brieuc.